

سایت ویژه ریاضیات www.riazisara.ir

درسنامه ها و جزوه های دروس ریاضیات

دانلود نمونه سوالات امتحانات ریاضی

نمونه سوالات و پاسخنامه کنکور

دانلود نرم افزارهای ریاضیات

...

کانال سایت ریاضی سرا در تلگرام:

<https://telegram.me/riazisara>

(@riazisara)

تهیه و تنظیم: عباس اسدی امیرآبادی

معادله درجه دوم

فرم کلی معادله درجه دوم به صورت $ax^2 + bx + c = 0$ است که اعداد a, b, c ضرایب معادله نامیده می‌شوند.

تست) معادله درجه دوم $mx^2 - 8x - m = 5$ به ازای کدام مقدار m ، ریشه‌ی مضاعف دارد؟

(۱) ۲ (۲) -۲ (۳) هیچ مقدار (۴) ۳

$$\Delta' = 0 \quad \Delta' = b'^2 - ac$$

$$16 - m(-m - 5) = 0 \Rightarrow m^2 + 5m + 16 = 0$$

$$\Rightarrow \Delta < 0$$

تست) به ازای کدام مقادیر m خط با معادله $y = 2x - 4$ بر منحنی $y = (m + 3)x^2 + mx$

مماس است؟ (سراسری ریاضی ۹۰)

(۱) ۸, -۲ (۲) ۲, -۲

(۳) ۲, ۲۲ (۴) ۴, ۱۱

معادله‌ی تلاقی این خط و منحنی را تشکیل می‌دهیم.

$$(m + 3)x^2 + mx = 2x - 4$$

$$\Rightarrow (m + 3)x^2 + (m - 2)x + 4 = 0$$

$$\Delta = 0 \Rightarrow (m - 2)^2 - 16(m + 3) = 0 \Rightarrow m^2 - 4x + 4 - 16m - 48 = 0$$

$$\Rightarrow m^2 - 20m - 44 = 0$$

$$\Rightarrow (m - 22)(m + 2) = 0 \Rightarrow \begin{cases} m = 22 \\ m = -2 \end{cases}$$

نکته: اگر دو منحنی و یا یک خط منحنی بخواهند بر یکدیگر مماس

باشند باید معادله‌ی حاصل از برخورد آنها ریشه‌ی مضاعف داشته باشد.

تهیه و تنظیم: عباس اسدی امیرآبادی

تست) اگر α, β ریشه‌های معادله‌ی $2x^2 - 3x = 1$ باشند به ازای کدام مقدار k مجموعه جواب معادله‌ی $8x^2 + x - 1 = 0$ به صورت $\{\alpha^2\beta, \beta^2\alpha\}$ است؟

۵ (۱)   ۶ (۲)   ۷ (۳)   ۹ (۴)

پاسخ:

$$S = \alpha + \beta = \frac{3}{2}$$

$$P = \alpha\beta = -\frac{1}{2}$$

چون $\alpha^2\beta, \beta^2\alpha$ ریشه‌های معادله‌ی درجه‌ی دوم $8x^2 + x - 1 = 0$ هستند پس داریم:

$$S = \alpha^2\beta + \beta^2\alpha = \alpha\beta(\alpha + \beta) = \frac{-k}{8} \Rightarrow \frac{-1}{2} \left(\frac{3}{2}\right) = \frac{-k}{8}$$

$$\Rightarrow k = \frac{8 \times 3}{4} = 2 \times 3 = 6$$

تست) در معادله‌ی $x^2 - 8x + m = 0$ یک ریشه از نصف دیگر ۵ واحد بیشتر است m کدام است؟ (سراسری ۹۱)

۱۰ (۱)   ۱۲ (۲)   ۱۴ (۳)   ۱۵ (۴)

$$\alpha = \frac{1}{2}\beta + 5$$

$$\begin{cases} S = \alpha + \beta = 8 \\ P = \alpha\beta = m \end{cases}$$

$$\Rightarrow \begin{cases} \frac{1}{2}\beta + 5 + \beta = 8 = \frac{3}{2}\beta = 3 \Rightarrow \beta = 2, \alpha = \frac{1}{2}(2) + 5 = 6 \\ \alpha\beta = m \Rightarrow 6(2) = m \Rightarrow m = 12 \end{cases}$$

نکته: اگر دو منمنی و یا یک فط منمنی بخواهند بر یکدیگر مماس باشند

باید معادله‌ی حاصل از برخورد آنها ریشه‌ی مضاعف داشته باشد.

تهیه و تنظیم: عباس اسدی امیرآبادی

تست) اگر α, β ریشه‌های معادله‌ی $2x^2 - 3x = 1$ باشند به ازای کدام مقدار k مجموعه جواب معادله‌ی $8x^2 + x - 1 = 0$ به صورت $\{\alpha^2\beta, \beta^2\alpha\}$ است؟

۵ (۱)   ۶ (۲)   ۷ (۳)   ۹ (۴)

α, β ریشه‌های معادله‌ی درجه‌ی دوم $2x^2 - 3x - 1 = 0$ هستند بنابراین:

$$S = \alpha + \beta = \frac{3}{2}$$

$$P = \alpha\beta = -\frac{1}{2}$$

چون $\alpha^2\beta, \beta^2\alpha$ ریشه‌های معادله‌ی درجه‌ی دوم $8x^2 + x - 1 = 0$ هستند پس داریم:

$$S = \alpha^2\beta + \beta^2\alpha = \alpha\beta(\alpha + \beta) = \frac{-k}{8} \Rightarrow \frac{-1}{2} \left(\frac{3}{2}\right) = \frac{-k}{8}$$

$$\Rightarrow k = \frac{8 \times 3}{4} = 2 \times 3 = 6$$

معادلات درجه ۲

تست) در معادله‌ی $x^2 - 8x + m = 0$ یک ریشه از نصف دیگر ۵ واحد بیشتر است m کدام است؟

(سراسری ۹۱)

۱۰ (۱)   ۱۲ (۲)   ۱۴ (۳)   ۱۵ (۴)

پاسخ:

$$\alpha = \frac{1}{2}\beta + 5$$

$$\begin{cases} S = \alpha + \beta = 8 \\ P = \alpha\beta = m \end{cases}$$

$$\Rightarrow \begin{cases} \frac{1}{2}\beta + 5 + \beta = 8 = \frac{3}{2}\beta = 3 \Rightarrow \beta = 2, \alpha = \frac{1}{2}(2) + 5 = 6 \\ \alpha\beta = m \Rightarrow 6(2) = m \Rightarrow m = 12 \end{cases}$$

نکته: برای نوشتن معادله‌ی درجه‌ی دومی که ریشه‌هایش معلوم است اول مجموع (S) و حاصل-ضرب (P) ریشه‌ها را می‌یابیم و سپس معادله را با استفاده از رابطه‌ی $x^2 - Sx + P = 0$ می‌نویسیم.

تهیه و تنظیم: عباس اسدی امیرآبادی

تمرین معادله درجه دومی بنویسید که ریشه‌هایش مربع ریشه‌های معادله $x^2 - 3x - 5 = 0$ باشد.

نکته: برای تشکیل معادله درجه دومی که ریشه‌های آن مربع ریشه‌های معادله $ax^2 - bx + c = 0$ باشد کافی است به جای x ، $\sqrt{x}$ قرار دهیم.

$$\begin{aligned}x^2 - 3x - 5 = 0 &\Rightarrow (\sqrt{x})^2 - 3(\sqrt{x}) - 5 = 0 \\ \Rightarrow x - 5 = 3\sqrt{x} &\Rightarrow (x - 5)^2 = (3\sqrt{x})^2 \Rightarrow x^2 - 19x + 25 = 0\end{aligned}$$

تمرین m را طوری بیابید که یکی از ریشه‌های معادله $mx^2 - 4x + 1 = 0$ سه برابر ریشه دیگر باشد. ($m \neq 0$)

روش اول:

$$\begin{aligned}\alpha &= 3\beta \\ \alpha + \beta &= \frac{-b}{a} = \frac{4}{m} \Rightarrow 3\beta + \beta = \frac{4}{m} \Rightarrow \beta = \frac{1}{m} \\ m\left(\frac{1}{m}\right)^2 - 4\left(\frac{1}{m}\right) + 1 &= 0 \Rightarrow \frac{1}{m} - \frac{4}{m} + 1 = 0 \\ \Rightarrow m - 3 &= 0 \Rightarrow m = 3\end{aligned}$$

روش دوم:

نکته: اگر در معادله درجه دوم یک ریشه k برابر ریشه دیگر باشد داریم:

$$\frac{b^2}{ac} = \frac{(k+1)^2}{k}$$

حل:

$$\frac{b^2}{ac} = \frac{(k+1)^2}{k} \Rightarrow \frac{(-4)^2}{m \times 1} = \frac{(3+1)^2}{3} \Rightarrow \frac{16}{m} \Rightarrow m = 3$$

تهیه و تنظیم: عباس اسدی امیرآبادی

تست) به ازای کدام مقدار m ، معادله $(m+1)x^2 + m(m^2-9)x - 2 = 0$ دو ریشه قرینه حقیقی دارد؟

(۲) $4, 1$

(۱) $3, 0$

(۴) $0, 4$

(۳) ± 3

نکته: برای اینکه معادله دارای دو ریشه حقیقی و قرینه هم باشد باید $a, b, c = 0$ مختلف‌العلامه باشد.

حل:

$$b = 0 \Rightarrow m(m^2 - 9) = 0 \begin{cases} m = 0 \\ m = \pm 3 \end{cases}$$

$$c < 0 \Rightarrow a > 0 \Rightarrow \begin{cases} m = 0 \Rightarrow a = 1 > 0 \text{ ق ق} \\ m = 3 \Rightarrow a = 4 > 0 \text{ ق ق} \\ m = -3 \Rightarrow a = -2 < 0 \text{ غ ق ق} \end{cases}$$

تست) اگر α, β ریشه‌های معادله $x^2 - x + 8 = 0$ باشند حاصل $\frac{\alpha^2 - \alpha + 5}{\beta^2 - \beta + 12}$ کدام است؟

(۱) $\frac{3}{4}$

(۲) $-\frac{3}{4}$

(۳) $\frac{4}{3}$

(۴) $-\frac{4}{3}$

می‌دانیم $x^2 - x + 8 = 0$ پس داریم:

$$\begin{cases} \alpha^2 - \alpha = -8 \\ \beta^2 - \beta = -8 \end{cases}$$

$$\frac{\alpha^2 - \alpha + 5}{\beta^2 - \beta + 12} = \frac{-8 + 5}{-8 + 12} = -\frac{3}{4}$$

تست) اگر معادله $5x^2 - ax + b = 0$ ریشهی مضاعف $x = 2$ داشته باشد $a - 2b$ کدام است؟

- (۱) ۰ (۲) ۲۰ (۳) -۲۰ (۴) -۶۰

چون $x = 2$ ریشهی مضاعف است پس معادله به صورت مضربی از $(x - 2)^2$ است و چون ضریب x^2 برابر با ۵ است پس معادله به صورت $5(x - 2)^2 = 0$ است داریم:

$$5(x^2 - 4x + 4) = 0 \Rightarrow 5x^2 - 20x + 20 = 0 \Rightarrow \begin{cases} a = 20 \\ b = 20 \end{cases}$$

$$a - 2b = 20 - 2(20) = 20 - 40 = -20$$

معادلات درجه ۲

تست) اگر α, β ریشههای معادلهی درجهی دوم $x^2 - 4mx + 4 = 0$ باشند و $\alpha\beta^2 + 4 = 0$ ، m کدام است؟

- (۱) $-\frac{5}{3}$ (۲) $\frac{5}{3}$ (۳) $\frac{3}{5}$ (۴) $-\frac{3}{5}$

$$\alpha\beta^2 + 4 = 0 \Rightarrow \alpha\beta \cdot \beta + 4 = 0 \Rightarrow p \cdot \beta - 4 = 0 \Rightarrow 4\beta + \beta = 0 \Rightarrow \beta = -1$$

$$p = \frac{c}{a} = \frac{4}{1} = 4$$

β ریشهی معادله است پس در معادله صدق می‌کند

$$(-1)^2 - 3m(-1) + 4 = 0 \Rightarrow 3m = -5 \Rightarrow m = -\frac{5}{3}$$

تست) اگر α, β ریشههای معادلهی $x^2 - \sqrt{2}x - 3 = 0$ باشند مقدار $\frac{\alpha + \beta}{\alpha^2 + \beta^2}$ کدام است؟

- (۱) $-\frac{\sqrt{2}}{4}$ (۲) $\frac{\sqrt{2}}{4}$ (۳) $\frac{\sqrt{2}}{8}$ (۴) $-\frac{\sqrt{2}}{8}$

$$\left. \begin{aligned} S = \alpha + \beta = -\frac{b}{a} = \sqrt{2} \\ P = \alpha\beta = \frac{c}{a} = -\frac{3}{1} = -3 \end{aligned} \right\} \Rightarrow \frac{\alpha + \beta}{(\alpha + \beta)^2 - 2\alpha\beta} = \frac{\sqrt{2}}{(\sqrt{2})^2 - 2(-3)} = \frac{\sqrt{2}}{8}$$

تهیه و تنظیم: عباس اسدی امیرآبادی

تست) به ازای کدام مقدار m مجموع مربعات ریشه‌های حقیقی معادله‌ی $mx^2 - (m+3)x + 5 = 0$ برابر ۶ می‌باشد. (تجربی ۹۳)

$$-1, \frac{9}{5} \quad (۱۴) \quad -\frac{9}{5}, 1 \quad (۳) \quad ۱ \quad (۲) \quad -\frac{9}{5} \quad (۱)$$

$$S = -\frac{b}{a} = \frac{m+3}{m}$$

$$P = \frac{c}{a} = \frac{5}{m}$$

اگر x_1, x_2 ریشه‌های معادله باشند داریم:

$$x_1^2 + x_2^2 = 6 \Rightarrow (x_1 + x_2)^2 - 2x_1x_2 = 6 \Rightarrow \left(\frac{m+3}{m}\right)^2 - 2\left(\frac{5}{m}\right) = 6$$

$$\Rightarrow \frac{m^2 + 6m + 9}{m^2} - \frac{10}{m} = 6 \Rightarrow \frac{m^2 + 6m + 9 - 10m}{m^2} = 6$$

$$\Rightarrow 5m^2 + 4m - 9 = 0 \Rightarrow \begin{cases} m = 1 \\ m = -\frac{9}{5} \end{cases}$$

اکنون چون ریشه‌های حقیقی معادله مد نظر است باید m را امتحان نمود که Δ معادله منفی نشود

$$m = 1 \Rightarrow x^2 - 4x + 5 = 0 \Rightarrow \Delta = 16 - 20 = -4 < 0 \quad \text{غ ق ق}$$

$$m = -\frac{9}{5} \Rightarrow -\frac{9}{5}x^2 - \frac{6}{5}x + 5 = 0 \Rightarrow \frac{36}{25} - 4\left(-\frac{9}{5}\right)(5) > 0 \quad \text{ق ق}$$

تست) اگر α, β ریشه‌های معادله‌ی $4x^2 - 12x + 1 = 0$ باشند مقدار $\frac{1}{\sqrt{\alpha}} + \frac{1}{\sqrt{\beta}}$ کدام است؟

(فارج ریاضی ۸۵)

$$۲ \quad (۱) \quad ۳ \quad (۲) \quad ۴ \quad (۳) \quad ۶ \quad (۴)$$

$$\frac{1}{\sqrt{\alpha}} + \frac{1}{\sqrt{\beta}} = \frac{\sqrt{\beta} + \sqrt{\alpha}}{\sqrt{\alpha\beta}} = \frac{\sqrt{s + 2\sqrt{p}}}{\sqrt{p}} = \frac{\sqrt{3 + 2 \times \frac{1}{2}}}{\frac{1}{2}} = \frac{2}{\frac{1}{2}} = 4$$

$$p = \frac{1}{4}$$

$$s = \frac{12}{4} = 3$$

نکته: می‌دانیم $\sqrt{\alpha} + \sqrt{\beta} = \sqrt{s + 2\sqrt{p}}$ می‌باشد

تهیه و تنظیم: عباس اسدی امیرآبادی

تست) اگر α, β ریشه‌های معادله $2x^2 - 3x = 1$ باشند به ازای کدام مقدار k مجموعه‌ی جواب‌های معادله $8x^2 + kx - 1 = 0$ به صورت $\{\alpha^2\beta, \alpha\beta^2\}$ است. (ریاضی خارج ۸۵)

۵ (۱)   ۶ (۲)   ۷ (۳)   ۹ (۴)

$$2x^2 - 3x - 1 = 0$$

$$\alpha + \beta = \frac{3}{2} = S$$

$$\alpha \cdot \beta = -\frac{1}{2}$$

$$S' = \alpha^2\beta + \alpha\beta^2 = \alpha\beta(\alpha + \beta) = -\frac{1}{2} \left(\frac{3}{2}\right) = -\frac{3}{4}$$

$$P' = \alpha^2\beta + \alpha\beta^2 = \alpha^3\beta^3 = (\alpha\beta)^3 = \left(-\frac{1}{2}\right)^3 = -\frac{1}{8}$$

می‌دانیم معادله‌ی درجه‌ی دومی که مجموع ریشه‌های آن S و حاصلضرب ریشه‌های آن P باشد به صورت $x^2 - Sx + P = 0$ است.

پس داریم:

$$x^2 - \left(-\frac{3}{4}\right)x + \left(-\frac{1}{8}\right) = 0 \Rightarrow x^2 + \frac{3}{4}x - \frac{1}{8} = 0 \Rightarrow 8x^2 + 6x - 1 = 0 \Rightarrow k = 6$$

تست) اگر عبارت $(a-1)x^2 + (a-1)x + 1$ به ازای هر مقدار x منفی باشد، a به کدام مجموعه تعلق دارد؟ (سراسری ریاضی ۹۱)

۱) $\{a : |1 < a < 5\}$ ۲) $\{a : a < 1\}$ ۳) $\emptyset$ ۴) R

می‌دانیم تابع درجه‌ی دوم $y = ax^2 + bx + c$ ($a \neq 0$) وقتی همواره منفی است که $\begin{cases} \Delta < 0 \\ a < 0 \end{cases}$ باشد.

$$(a-1) < 0 \Rightarrow a < 1 \quad I$$

$$\Delta = (a-1)^2 - 4(a-1)(1) < 0 \Rightarrow (a-1)(a-1-4) < 0$$

$$\Rightarrow (a-1)(a-5) < 0 \Rightarrow 1 < a < 5 \quad II$$

$$I \cap II = \emptyset$$

تهیه و تنظیم: عباس اسدی امیرآبادی

تست به ازای کدام مقدار m تابع $y = 2x^2 + (m + 1)x + m + 6$ بر نیمساز نامیهی اول
محورهای مختصات مماس است؟

(۱) -۴ (۲) $۴, -۱۲$ (۳) $-۴, ۱۲$ (۴) ۱۲

نیمساز نامیهی اول و سوم یعنی خط $y = x$ و نیمساز نامیهی اول یعنی خط $y = x$ با شرط $x \geq 0$
مماس شدن یعنی معادلهی حاصل از دو تابع جواب مضاعف داشته باشد.

$$y = 2x^2 + (m + 1)x + m + 6 = x \Rightarrow 2x^2 + (m + 1 - 1)x + m + 6 = 0$$

$$\Rightarrow 2x^2 + mx + m + 6 = 0$$

$$\Delta = 0 \Rightarrow m^2 - 4(2)(m + 6) = 0 \Rightarrow m^2 - 8m - 48 = 0$$

$$\Rightarrow (m - 12)(m + 4) = 0 \Rightarrow \begin{cases} m = 12 \\ m = -4 \end{cases}$$

موفق و پیروز باشید

عباس اسدی امیرآبادی

Abasasadi220@gmail.com